

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA – A: PERSPECTIVES IN EDUCATION
Childhood and Growing Up (BED1101)

Day & Date: Wednesday, 10-01-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

10

- 1) मुलांच्या सामाजिककरणावर —— हा घटक परिणाम करत नाही.

अ) जात	ब) अनुवंश
क) लिंग	ड) संस्कृती
- 2) —— ही अवधानाची जननी आहे.

अ) प्रेरणा	ब) अभिवृत्ति
क) अभिरुची	ड) मूल्य
- 3) खालीलपैकी —— संकल्पना जास्त व्यापक आहे.

अ) स्व – आदर	ब) स्व – प्रतिमा
क) स्व – संकल्पना	ड) स्व – सामर्थ्य
- 4) विकासाची अवकाश ही संकल्पना —— यांनी मांडली.

अ) व्यागोटस्की	ब) पियाजे
क) कोहलबर्ग	ड) ब्रुनर
- 5) Dyslexia हा बालकातील क्षमतेच्या भाषेचा —— कौशल्याशी निगडीत आहे.

अ) वाचन	ब) लेखन
क) गणितीय क्रिया	ड) वरील सर्व
- 6) मानसिक वादळाचा आणि भावनिक ताणाचा —— हा काळ समजला जातो.

अ) किशोरावरस्था	ब) प्रौढावरस्था
क) बाल्यावरस्था	ड) कुमारावरस्था
- 7) गुन्हेगारी वर्तन प्रामुख्याने —— या दुर्लक्षित घटकांत जास्त जाणवते.

अ) अनुसूचित जमाती	ब) झोपडपट्टी
क) अल्पसंख्यांक	ड) प्रज्ञावंत
- 8) —— विकास हे विकासाचे तत्व नाही.

अ) व्यक्ती भेदानुसार	ब) रेषीय
क) समान गतीने	ड) सातत्यपूर्ण

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

10

- अ) वाढ व विकासाची तत्वे स्पष्ट करा.
ब) व्यागोटस्की यांची सामाजिक विकासाची चार तत्वे स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा

10

- अ) स्व संकल्पना ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 ब) समाजातील दलेक्षित घटकांच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र 4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा (कोणतेही एक)

15

- अ) जॉन पियाजे यांची बोधात्मक विकासाची उपपत्ती स्पष्ट करून तिचे शैक्षणिक महत्व लिहा.**

ब) भारतीय व्यवस्थेत कुमारापुढील आव्हाने आणि समस्या कोणत्या आहेत? कुमारांना मार्गदर्शन आणि सम्पदेशन करण्यात शिक्षकाची भुमिका स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

15

- अ) सामाजिकीकरण म्हणजे काय? मुलांच्या सामाजिकीकरणावर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.
 ब) अध्ययनार्थ्यांमधील व्यक्तिभेद स्पष्ट करा. मंद गतीने अध्ययन करणारे, वाचन दोष असणारे अणि प्रज्ञावंतांच्या समस्या व उपाय स्पष्ट करा.

प्र.६ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

20

- अ) मुलांच्या विकासावर विविध पालक शैलीचा होणारा परिणाम सांगा.
ब) व्यक्तिमत्व ही संकल्पना स्पष्ट करा.
क) गार्डनर यांची बुद्धिमत्तेची उपपत्ती स्पष्ट करा.
ड) कोहलबर्गच्या नैतिक विकास उपपत्तीच्या तीन पातळ्या स्पष्ट करा.
इ) मुलीच्या समस्या दर करण्यासाठी उपाय स्पष्ट करा.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA – A: PERSPECTIVES IN EDUCATION
Childhood and Growing Up (BED1101)

Day & Date: Wednesday, 10-01-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer.**10**

- 1) _____ is not a factor affecting socialization of the child.

a) Caste	b) Heredity
c) Gender	d) Culture
- 2) _____ is the mother of attention.

a) Motivation	b) Attitude
c) Interest	d) Value
- 3) _____ the border concept of the following efficiency.

a) Self- Esteem	b) Self – Image
c) Self- Concept	d) Self- Efficacy
- 4) Zone of proximal development was stated in _____.

a) Vygotsky	b) Piaget
c) Kohlberg	d) Bruner
- 5) Dyslexia is a disorder in children relating to _____ skill of language.

a) Reading	b) Writing
c) Mathematical Activity	d) Above all
- 6) _____ period considered as mental stormy & emotional period.

a) Infancy	b) Adult
c) Pre- Childhood	d) Adolescent
- 7) Criminal behavior is occurring in _____ marginalized group of child.

a) Schedule Tribe	b) Slum Area
c) Minority	d) Gifted
- 8) Principle of _____ is not a principle of development.

a) Individual difference	b) Linear
c) Uniformity	d) Continuity
- 9) The feature of autobiography is _____.

a) Self experience	b) Life – journey
c) Conflict	d) Above all
- 10) Slow learner is related on _____ difference.

a) Physical	b) Emotional
c) Mental	d) Social

SLR-HA-1

Q.2	Short answer type questions.	10
a)	Explain the principles of growth and development.	
b)	Explain the four principles of social Development of Vygotsky;s.	
Q.3	Short answer type questions.	10
a)	Explain the concept of self- concept.	
b)	Explain the problems of the marginalized sections of the society.	
Q.4	Answer the following questions. (Any one)	15
a)	Piaget's theory of development with its educational importance.	
b)	What are the challenges, problems to the adolescent in Indian context?
Explain the teacher's role in guidance and counseling to adolescent.	
Q.5	Answer the following questions. (Any one)	15
a)	What is mean by socialization? Explain the factors affecting socialization of the child.	
b)	Explain individual differences among learners. Explain the problems and remedies of slow learners, dyslexics and intellectual giftedness.	
Q.6	Write Short Note on (Any Four).	20
a)	Impact of different parenting style on child development.	
b)	Explain the concept of personality.	
c)	Explain the Gardner's theory of intelligence.	
d)	Explain three levels of Kohlberg's theory of development.	
e)	Explain the remedies to overcome problems of the girls.	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Language across the Curriculum (1/2) (BED1102)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024

Max. Marks: 40

Time: 11:00 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) भाषेतील शब्द म्हणजे जीवनात घेतलेल्या विविध —— स्मारके आहेत.

अ) विचारांची	ब) अनुभवांची
क) भावनांची	ड) कृतीची
- 2) आत्मप्रकटीकरण व आत्माविष्काराचे —— एक प्रभावी साधन आहे.

अ) वाचन	ब) श्रवण
क) लेखन	ड) भाषण
- 3) परकीयात्वाची भावना —— वातावरणात असते.

अ) सकारात्मक	ब) तटस्थ
क) नकारात्मक	ड) यापैकी नाही
- 4) भाषा हा —— शब्द आहे.

अ) संस्कृत	ब) हिंदी
क) इंग्रजी	ड) पारशी
- 5) एका व्यक्तीकडून दुसऱ्या व्यक्तीला पाठविलेला अर्थपूर्ण संदेश म्हणजे —— होय.

अ) संवाद	ब) कौशल्य
क) विचार	ड) संप्रेषण

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

05

- अ) भाषा संस्कृती स्पष्ट करा.
- ब) वर्गातील सकारात्मक परिस्थितीचे फायदे सांगा.

05

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- अ) प्रभावी संवादामध्ये शिक्षकांची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) वाचनाचे प्रकार सांगून वाचनाचे फायदे सांगा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) भाषेची संकल्पना
- ब) जीवनातील विविध परिस्थितीमध्ये विद्यार्थ्यांचे सभ्य आचरण
- क) लेखनासंबंधी अभ्यासपूरक उपक्रम
- ड) भाषणाचा अवयव

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Language across the Curriculum (1/2) (BED1102)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024
 Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Fill in the blanks with the correct words. 05**
- 1) Words in language are various _____ monuments taken in life.

a) Thoughts	b) Experiences
c) Of emotions	d) Of action
 - 2) It is an effective means of self manifestation one self exploration.

a) Reading	b) Hearing
c) Writing	d) Speech
 - 3) A sense of alienation is _____ in the atmosphere.

a) Positive	b) Neutral
c) Negative	d) None of these
 - 4) Language _____ in a word.

a) Sanskrit	b) Hindi
c) English	d) Parsi
 - 5) Meaningful Message sent from one person the another _____ yes.

a) Communication	b) Skill
c) Consideration	d) Communications
- Q.2 Short Answer Type Question. 05**
- a) Explain the language culture.
 - b) Explain the benefits of a positive classroom situation.
- Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10**
- a) Role of teacher in effective communication.
 - b) State the benefits of reading by mentioning the types of reading.
- Q.4 Write short notes on (Any Three) 15**
- a) Concept of language
 - b) Student's polite expression in different Life situations
 - c) Extra curricular activities related to writing
 - d) Organ of speech

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023**Curricular Area –B: Curriculum & Pedagogic Studies
Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (BED1103)**

Day & Date: Friday, 12-01-2024

Max. Marks: 40

Time: 11:00 AM To 01:00 PM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.**05**

- 1) शिक्षणाचे —— ध्येय आहे.

अ) पदवी मिळविणे	ब) मानाचे स्थान मिळविणे
क) उच्च सामाजिक दर्जा मिळणे	ड) सर्वांगीण विकास
- 2) सामाजिक शास्त्रामध्ये —— विषयांचा समावेश होतो.

अ) इतिहास, भूगोल	ब) इतिहास, भूगोल, कायदेशास्त्र
क) इतिहास, भूगोल, कायदेशास्त्र, अर्थशास्त्र	ड) इतिहास, भूगोल, कायदेशास्त्र, अर्थशास्त्र कॉमर्स
- 3) गणित आणि विज्ञान विषयांमध्ये —— बाब सामायिक आहे.

अ) दोन्ही समान आहेत	ब) दोन्ही अवघड आहेत
क) दोन्हीमध्ये पडताळा घेता येतो	ड) दोन्ही व्यापक आहेत
- 4) सर्व भारतीय भाषा —— पासून निर्माण झाले आहेत.

अ) संस्कृत	ब) पाली
क) अर्धमागधी	ड) द्रविडी
- 5) खालीलपैकी राष्ट्रीय एकात्मतेची संबंधित नसणारा —— घटक आहे.

अ) एकात्मता	ब) विसंवाद
क) सुरक्षितता	ड) शांतता

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**10**

- अ) शिक्षणाची गरज व ध्येये लिहा.
ब) गणित व विज्ञान विषयाचे स्वरूप लिहा.

- प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 10**
- अ) अंतरविद्याशाखीय उपागम म्हणजे काय? शिक्षणशास्त्र अभ्यासाचे अंतरविद्याशाखीय क्षेत्र आहे हे स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) शालेयस्तरावरील भाषाविषयाचे स्वरूप व इतिहास लिहा. भाषांमध्ये कोणकोणते साम्य व वेगळेपणा आहे ते लिहा.
- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15**
- अ) राष्ट्रीय एकात्मता व आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य वाढविण्यासाठी शिक्षणाची भूमिका
ब) बहुभाषिक व बहुसंस्कृतिक वर्गामधील विद्यार्थ्यांना हाताळताना शिक्षकाची भूमिका
क) सर्जनशील व चिकित्सक विचार विकसनासाठी गणित व विज्ञान विषयाची भूमिका
ड) शालेय पातळीवरील विविध विषयातील आंतर संबंध

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - I) (New) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023

Curricular Area –B: Curriculum & Pedagogic Studies

Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (BED1103)

Day & Date: Friday, 12-01-2024

Max. Marks: 40

Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **05**

- 1) _____ is an aim of Education.

 - a) To acquire degree
 - b) Achieve a better position
 - c) To get higher social status
 - d) All rounded development

2) Social sciences included the subjects as _____.

 - a) history and geography
 - b) history, geography, law
 - c) history, geography, law, economics
 - d) history, geography, law, economics, commerce

3) _____ is the common character in between Maths and science.

 - a) Both are same
 - b) Both are difficult
 - c) Both are verified
 - d) Both are vast

4) All Indian languages originate from _____.

 - a) Sanskrit
 - b) Pali
 - c) Ardhamagadhi
 - d) Dravidi

5) Following _____ is not an element of national integration.

 - a) Harmony
 - b) controversy
 - c) Security
 - d) peace

Q.2 Answer the following questions.

- a) Write the need and aims of an Education.
 - b) Write about the nature of Mathematics and Science.

Q.3 Answer the following questions (Any One) 10

- a) What is the meaning of interdisciplinary approach? Explain Education is an interdisciplinary field of study.

OR

- b)** Write the nature and history of languages as school subjects. What are similarities and differences in languages?

Q.4 Write short notes. (Any Three)

15

- a) Role of education in National integration and international understanding.
- b) Role of teacher while dealing with multi- lingual and multicultural students in classroom
- c) Role of Science and mathematics in developing creative and critical thinking
- d) Interrelation among various school subjects.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA – A: PERSPECTIVES IN EDUCATION
Childhood and Growing Up (19502101)

Day & Date: Wednesday, 10-01-2024

Max. Marks: 80

Time: 11:00 AM To 02:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेल्या पर्यायापैकी योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

10

- 1) खालीलपैकी —— ही संकल्पना अधिक व्यापक आहे.

अ) स्व-आदर	ब) स्व-प्रतिमा
क) स्व-संकल्पना	ड) स्व-सामर्थ्य
- 2) गतिमंदता ही —— भेदाशी संबंधित आहे.

अ) शारीरिक	ब) भावनिक
क) मानसिक	ड) सामाजिक
- 3) भाषा हे ज्ञान ग्रहणाच्या विकासातील महत्त्वाचे साधन आहे, हे तत्त्व —— यांच्या विकास उपपत्तीवर आधारित आहे.

अ) कोहलबर्ग	ब) पियाजे
क) व्हायगॉस्टकी	ड) यापैकी नाही
- 4) —— हा जैविक घटक व्यक्तिमत्वावर परिणाम करत नाही.

अ) शरीररचना	ब) कुटुंब
क) बुद्धिमत्ता	ड) क्षमता
- 5) गार्डनरच्या, उपपत्तीनुसार 'वाचन आणि लेखनाचा आनंद घेणे' हे बुद्धिमत्तेचे वैशिष्ट्य आहे.

अ) व्यक्तिअंतर्गत	ब) साहित्यविषयक
क) तार्किक	ड) अवकाशविषयक
- 6) —— विद्यार्थ्याच्या शिक्षणात बोलीभाषेचा मुख्य अडसर जाणवतो.

अ) अनुसूचित जमाती	ब) अल्पसंख्याक
क) अनुसूचित जाती	ड) प्रज्ञावंत
- 7) पियाजेच्या उपपत्तीनुसार संवेदनकारक अवस्था ही —— वर्षापासून असते.

अ) 4 ते 5	ब) 3 ते 4
क) 0 ते 2	ड) वरीलपैकी नाही
- 8) —— या अवस्थेत आजुबाजुच्या परिस्थितीशी अस्थायित्व व विषमायोजने होते.

अ) तरुणावस्था	ब) बालावस्था
क) शैशवावस्था	ड) कुमारावस्था

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

10

- अ) कुमारवयीन गटाची विकासात्मक वैशिष्ट्ये कोणती?
 ब) विकास आणि अध्ययन यातील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.3 अ) वास्तवात राहत असताना चरित्र आणि गोष्टी बालकावर कशा परिणाम करतात?
ब) बदलत्या कटंब व्यवस्थेचा बालकावर होणारा परिणाम सांगा.

05

प्र.4 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

15

- अ) सामाजिकीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा. मुलाच्या सामाजिकीकरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. व तसेच त्याचा मुलावर परिणाम कसा होतो ते सांगा.

ब) पियाजेची बोधात्मक विकास उपपत्ती स्पष्ट करून तिचे शैक्षणिक महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.५ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

15

- अ) मार्गदर्शन आणि समुपदेशन या संकल्पना स्पष्ट करा. कुमारांना मार्गदर्शन व समुपदेशनात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) गार्डनरच्या बहुविध बुधिमत्ता उपपत्तीतील साहित्यविषयक, संगीतविषयक आणि व्यक्तिअंतर्गत बुधिमत्ता याविषयी स्पष्ट करा.

प्र.६ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

20

- अ) अध्ययनार्थीवर घरच्या भाषांचा होणारा परिणाम
ब) पालकत्वाच्या विविध शैलींचा मुलाच्या विकासावर होणारा परिणाम
क) समाजातील दुर्लक्षित घटकांच्या समस्यांवर उपाय सुचवा.
ड) प्रज्ञावंत मुलांच्या समस्या स्पष्ट करा.
इ) तुमच्या विद्यार्थ्यांमध्ये स्व-संकल्पना विकसित करण्यासाठी तुम्ही कोणते उपक्रम राबवाल ते स्पष्ट करा.

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA – A: PERSPECTIVES IN EDUCATION
Childhood and Growing Up (19502101)

Day & Date: Wednesday, 10-01-2024
Time: 11:00 AM To 02:00 PM

Max. Marks: 80

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct answer.

10

Q.2	Answer the following questions.	10
	a) What are the developmental characteristics of childhood and adolescence? b) What is the relationship between development and learning?	
Q.3	Answer the following questions.	10
	a) How biographics and stories affects on the child while living in realities? b) What are the influence of changing family structure on the child?	
Q.4	Answer the following questions. (Any one)	15
	a) Explain the concept of socialization. Explain the factors affecting socialization of the child and also how it effects on a child? b) Explain Piaget's theory of cognitive development with its educational importance.	
Q.5	Answer the following questions. (Any one)	15
	a) Explain the concepts of guidance and counselling. Explain the role of teacher in guidance and counselling to adolescent. b) Explain Gardner's theory of multiple intelligence for linguistic, musical and intra-personal intelligence.	
Q.6	Write Short Note on (Any Four).	20
	a) Impact of home languages of learner. b) Impact of different parenting styles on child development c) Suggest remedies on marginalized sections problems in the society. d) Explain the problems of the intellectual giftedness students. e) Explain which programmes you will organixe to develop self-concept in your students.	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/NOv-2023
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Language across the Curriculum (1/2) (19502102)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024

Max. Marks: 40

Time: 11:00 AM To 01:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) पाती ही —— भाषा आहे

अ) प्राचीन	ब) अर्वाचीन
क) मध्ययुगीन	ड) लॅटिन
- 2) लोक समुदायात वागण्याची पृष्ठती म्हणजे —— होय.

अ) नियम	ब) संस्कृती
क) शिष्टाचार	ड) रीत भात
- 3) —— ही भाषिक कौशल्ये एकमेकांच्या सोबत असतात.

अ) भाषण व लेखन	ब) श्रवण व भाषण
क) वाचन व भाषण	ड) भाषण व वाचन
- 4) शुद्ध उच्चार होण्यासाठी —— चा वापर आवश्यक आहे.

अ) चित्रपट	ब) तक्ते
क) टेपरेकॉर्डर	ड) रेडिओ
- 5) विचार भावना अनुभव आणि कल्पना व्यक्त करण्याचे —— हे साधन आहे.

अ) संस्कृती	ब) राजकारण
क) भाषा	ड) धर्म

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

10

- अ) भाषा संस्कृती संकल्पना स्पष्ट करा.
- ब) भाषेची उपयुक्तता विशद करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- अ) संप्रेषणामध्ये भाषेची भूमिका काय आहे? शाब्दिक व अशाब्दिक संप्रेषण स्पष्ट करा.
- ब) वर्ग वातावरणात शिष्टाचाराचे उपयोजन स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) श्रवण कौशल्याच्या विकासात येणारे अडथळे
- ब) मातृभाषेचे अध्ययन अध्यापनातील स्थान
- क) वर्ग वातावरणात विद्यार्थ्यांच्या सकारात्मक कृतीची प्रशंसा
- ड) वाचन कौशल्याचे महत्त्व

Seat No.	
---------------------	--

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/NOv-2023
CURRICULAR AREA –B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Language across the Curriculum (1/2) (19502102)

Day & Date: Thursday, 11-01-2024

Max. Marks: 40

Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1	Multiple Choice Questions.	05
1)	Pali is _____ Language.	
	a) Ancient	b) Modern
	c) Middle	d) Latin
2)	Method of behaving in community means _____.	
	a) Rule	b) Culture
	c) Etiquette	d) Manner
3)	_____ are two language skills which go together.	
	a) Speaking & Writing	b) Listening & Speaking
	c) Reading & Speaking	d) Speaking & Reading
4)	The Use of _____ is essential for proper pronunciation.	
	a) Cinema	b) Charts
	c) Tape Recorder	d) Radio
5)	A tool of expressing thoughts emotions experiences and idea is _____.	
	a) Culture	b) Politics
	c) Language	d) Religion
Q.2	Answer the following question in brief.	10
a)	Explain the concept of language culture.	
b)	Elaborate the utility of language.	
Q.3	Answer the following questions. (Any One)	10
a)	What is the role of language in communication? Explain the verbal and nonverbal communication.	
b)	Explain the applications of the teacher equities and manners in the classroom.	
Q.4	Write short notes on (Any Three)	15
a)	Barriers in developing listening skills.	
b)	Place of mother tongue in teaching learning process	
c)	Appreciation of the student's positive actions in the classroom	
d)	Importance of reading skill	

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023**Curricular Area –B: Curriculum & Pedagogic Studies****Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (19502103)**

Day & Date: Friday, 12-01-2024

Max. Marks: 40

Time: 11:00 AM To 01:00 PM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा.**05**

- 1) त्रिभाषा सुत्रामध्ये आंतरराष्ट्रीय भाषा म्हणून —— भाषेला मान्यता आहे.

अ) फ्रेंच	ब) इंग्लिश
क) रशियन	ड) जर्मनी
- 2) समाजशास्त्रामध्ये —— या विषयांचा समावेश होतो.

अ) इतिहास, भूगोल, विधी, कॉमर्स व अर्थशास्त्र	ब) इतिहास, भूगोल व अर्थशास्त्र
क) विधी व कॉमर्स	ड) विधी, कॉमर्स व अर्थशास्त्र
- 3) शिक्षणशास्त्र हा —— विषय आहे.

अ) शुद्ध	ब) उपयोजित
क) आंतरविद्याशाखीय	ड) आधुनिक
- 4) शिक्षणाचे —— हे दोन ध्रुव आहेत.

अ) शिक्षक—विद्यार्थी	ब) अध्ययन—अध्यापन
क) खडू—फळा	ड) शाळा—शिक्षक
- 5) सर्जनशील विचार निर्मितीसाठी —— विषय उपयुक्त आहेत.

अ) इतिहास व भूगोल	ब) इतिहास व अर्थशास्त्र
क) इतिहास, नागरिकशास्त्र व भूगोल	ड) गणित व विज्ञान

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.	10
अ) राष्ट्रीय एकात्मता व आंतरराष्ट्रीय सामंजस्य विकसनासाठी शिक्षणाची भूमिका लिहा.	
ब) गणित व विज्ञान विषयाचा दैनंदिन जीवनावर होणारा परिणाम लिहा.	
प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)	10
अ) शिक्षणाचा अर्थ, गरज, व्याप्ती व उद्दिष्ट्ये लिहा. किंवा	
ब) आंतरविद्याशाखीय उपागमाचा अर्थ सांगा. शिक्षणशास्त्र ही आंतरविद्याशाखा आहे हे स्पष्ट करा.	
प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)	15
अ) बहुभाषिक व बहु सांस्कृतिक विद्यार्थ्यांच्या वर्गाला हाताळण्यासाठी शिक्षकांची भूमिका	
ब) भाषांमधील साधर्म्य व वेगळेपणा	
क) विविध शालेय विषयातील आंतरसंबंध	
ड) गणित व विज्ञानाचे परस्परावलंबन	

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - I) (Old) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area –B: Curriculum & Pedagogic Studies
Understanding Disciplines and Subjects (1/2) (19502103)

Day & Date: Friday, 12-01-2024

Max. Marks: 40

Time: 11:00 AM To 01:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.

05

Q.2 Write answer of following.

10

- a) Write the role of education in national integration & international understanding?
 - b) Write the impact of science & mathematics on day today life.

Q.3 Answer the following questions (Any One)

10

- a)** What is meaning, Need, scope & aims of Education?
b) What is meaning of interdisciplinary approach? Explain- education is as an interdisciplinary field of study.

Q.4 Write short notes. (Any Three)

15

- a) Role of the teacher dealing with multi-lingual & multicultural students in the classrooms.
- b) Write the similarities & differences in languages.
- c) Write interrelation among various school subjects.
- d) Interdependence of science & mathematics

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Learning and Teaching (19502201)

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दशवितात.

10)	— अध्ययनावर परिणाम करणारा घटक आहे.	
	अ) वय	ब) लिंग
	क) कौटुंबिक वातावरण	ड) यापैकी सर्व
प्र.2	अ) शैक्षणिक मानसशास्त्राचा अर्थ, व्याप्ती व मर्यादा स्पष्ट करा.	05
	ब) संतुलित व्यक्तिमत्त्वाची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.	05
प्र.3	अ) अध्ययन व अध्यापनाचे कोणतेही दृष्टीकोन विशद करा.	05
	ब) विचार प्रक्रियेची संकल्पना, प्रकार व महत्त्व लिहा.	05
प्र.4	खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक)	15
	अ) वर्गातील समूह गतिमानता म्हणजे काय? वर्गातील समूह गतिमानतेचे विविध प्रकार लिहा.	
	ब) अध्यापन प्रक्रियेची संकल्पना वैशिष्ट्ये आणि स्वरूप स्पष्ट करा.	
प्र.5	खालील प्रश्नांची उत्तरे सविस्तरपणे लिहा. (कोणताही एक)	15
	अ) समायोजन व विषमायोजनामधील फरक काय? अध्ययनार्थीचे चांगले मानसिक आरोग्य राखण्यात शिक्षकाची भूमिका स्पष्ट करा.	
	ब) प्रेरणा म्हणजे काय? अब्राहम मॉस्लोचे प्रेरणेचे सिध्दांत स्पष्ट करा.	
प्र.6	टिपा लिहा (कोणत्याही चार)	20
	अ) कोणतीही एक मानसशास्त्राची अभ्यास पद्धती लिहा.	
	ब) बुद्धिमत्तेची द्विघटक उपपत्ती स्पष्ट करा.	
	क) नेतृत्वाचा अर्थ, महत्त्व व वैशिष्ट्ये लिहा.	
	ड) व्यक्तिमत्त्व विकासावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.	
	इ) फँल्डर्स (Flanders) वर्ग अंतरक्रियेचे विश्लेषण करा.	

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Learning and Teaching (19502201)

Day & Date: Wednesday, 27-12-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Chose the correct alternative 10

Q.2 Answer the following questions.

- a)** Explain the meaning, scope & limitation of educational psychology. **05**

b) Explain the qualities of balance personality. **05**

SLR-HA-7

- Q.3 Answer the following questions.** 05
- a) Explain any one approach of teaching & learning.
 - b) Write the concept, types & importance of thinking process.
- Q.4 Answer the following questions. (Any One)** 15
- a) What's meant by the Group dynamics in class room? Write different study method of group dynamic in classroom.
 - b) Explain the concept, characteristic and nature of teaching process.
- Q.5 Answer the following questions. (Any One)** 15
- a) What is the difference in between adjustment and maladjustment? Explain the role of teacher in keeping the good mental health of the learner.
 - b) What is meant by motivation? Explain the motivation theory of Abraham Maslows.
- Q.6 Write short notes. (Any Four)** 20
- a) Write any one study method of psychology.
 - b) Explain the two factor theory of intelligence.
 - c) Write the meaning importance & characteristics of leadership.
 - d) Explain the factors affecting on the development of personality.
 - e) Analyse Flanders classroom interaction.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Contemporary India and Education (19502202)**

Day & Date: Thursday, 28-12-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून पर्याय जागा भरा.**10**

- 1) विद्यार्थ्यांना हस्त व्यवसाय केंद्रित शिक्षण देणे पुढील पैकी ——मध्ये केंद्रबिंदू मानला आहे.
 - अ) सर्व समावेशक शिक्षण
 - ब) सार्वत्रिक शिक्षण
 - क) शिक्षण हक्क अभिनियम 2009
 - ड) नई तालिग
- 2) पुढीलपैकी —— हे सामाजिकरणाचे सर्वात महत्त्वाचे माध्यम आहे.
 - अ) कुटुंब
 - ब) शाळा
 - क) प्रसारमाध्यमे
 - ड) शासनसंस्था
- 3) सर्वशिक्षा अभियानाचे —— हे उद्दिष्ट आहे.
 - अ) शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण करणे
 - ब) शाळा नसलेल्या भागांमध्ये नवीन शाळा सुरु करणे.
 - क) शाळेना भौतिक सुविधा उपलब्ध करून देणे
 - ड) वरीलसर्व
- 4) पुढीलपैकी —— यांनी आधुनिकीकरण ही संकल्पना स्पष्ट केली.
 - अ) मुदलियार आयोग
 - ब) कोठारी आयोग
 - क) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण—1986
 - ड) सर्व शिक्षा अभियान
- 5) खालीलपैकी —— व —— या एकाच नाण्याच्या दोन बाजू आहेत.
 - अ) स्वातंत्र्य व समता
 - ब) न्याय व बंधूता
 - क) स्वातंत्र्य व न्याय
 - ड) समता व सामाजिक न्याय
- 6) नयी तालीग —— केंद्रित शिक्षण आहे.
 - अ) विषय
 - ब) बालक
 - क) शिक्षक
 - ड) वरीलसर्व
- 7) भारतीय घटनेनुसार वय वर्ष —— यामधील बालकांचे नाव मोफत व सक्तीचे प्राथमिक शिक्षणामध्ये नोंदविणे सक्तीचे आहे.
 - अ) 5 ते 12
 - ब) 6 ते 13
 - क) 7 ते 14
 - ड) 6 ते 14
- 8) कुरणशाळा —— यांनी सुरु केली.
 - अ) बाबा आमटे
 - ब) अनुताई वाघ
 - क) ताराबाई मोडक
 - ड) वरील सर्व

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) धर्म, जातीतील विविधतेची संकल्पना स्पष्ट करा. 05
 ब) भारतीय राज्यघटनेतील शिक्षणाची घेये स्पष्ट करा. 05

प्र.३ थोड़क्यात उत्तरे लिहा

- अ) शाळेमध्ये विद्यार्थ्यांचे सामाजिकीकरण योग्यरितीने होण्यासाठी कोणते उपक्रम सुचवाल? 05

ब) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1986 च्या धोरणाच्या चार प्रमुख बाबी सांगा. 05

प्र.4 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) सामाजिक विविधता म्हणजे काय? सामाजिक विविधतेच्या वेगवेगळ्या पातळ्या स्पष्ट करा.

ब) दुर्लक्षित गट म्हणजे काय? दुर्लक्षित गटाच्या शिक्षणावर उदारिकरण, जागतिकीकरण आणि खाजगीकरण यांचा परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.5 खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

- अ) भारतीय राज्यघटनेची प्रास्ताविका सांगून मूलभूत हक्क व मूलभूत कर्तव्ये स्पष्ट करा.
ब) राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण 1986 ची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करून राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाच्या प्रमुख चार बाबी सांगा.

प्र.६ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)

- अ) मुलांना सामुहिक जीवनाचा आदर करण्यास कसे शिकवाल?
ब) घटनात्मक मूल्ये स्पष्ट करा.
क) शिक्षणासाठीची विविधतेची आव्हाने कोणती आहेत?
ड) मेकॉलेच्या खलीत्याचा परिणाम स्पष्ट करा.
इ) NCF–2005 चे भारतीय शिक्षणावर झालेले कोणतेही चार दुरगामी परिणाम सांगा.

Seat No.	
-----------------	--

Set P**B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Contemporary India and Education (19502202)**

Day & Date: Thursday, 28-12-2023

Max. Marks: 80

Time: 03:00 PM To 06:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions:**10**

- 1) The center of providing 'Craft based education' to students included in _____.
a) Inclusive education b) Universal education
c) RTE-2009 d) Nayee Talim
- 2) The most important medium of socialization is _____ in the following.
a) Family b) School
c) Mass media d) Government
- 3) _____ is not objectives of 'Sarva Shiksha Abhiyan'.
a) Universalization of education
b) To start new schools in unschooled areas
c) Providing physical facilities to schools
d) All the above
- 4) The concept of 'Modernization' is explained by _____ in the following.
a) Mudliyar commission
b) Kothari commission
c) National policy of education-1986
d) Sarva Shiksha Abhiyan
- 5) The following _____ and _____ are the two sides of a coin.
a) Freedom & equity b) Justice & fraternity
c) freedom & justice d) Equality & social justices
- 6) Nai Talim is _____ centred education.
a) Subject b) Child
c) Teacher d) Above all
- 7) Enrolment for primary education is free compulsory at the age of child as per Indian constitution.
a) 5 to 12 b) 6 to 13
c) 7 to 14 d) 6 to 14
- 8) Meadow school is started by _____.
a) Baba Aamte b) Anutai Wagh
c) Tarabai Modak d) Above all
- 9) Religion is mainly related to _____.
a) Humanity b) Society
c) Nationality d) None of above

- 10) Concept of multipurpose school is recommended by _____.
a) Radhakrishnan Commission b) Kothari Commission
c) Mudliyar Commission d) None of the above

Q.2 Answer the following question.

- a)** Explain the concept of religions, castes diversity. **05**
b) Explain the constitutional Aims of education. **05**

Q.3 Answer the following question.

- a)** What Initiatives would suggest appropriate socialization of students in school. **05**

b) State four Key points of the National education Policy-1986. **05**

Q.4 Answer the following Question (Any One)

- a)** What is meant by social diversity? Explain the various levels of social diversity.

b) What is the meaning of marginalized group? Explain the impact of liberalization, globalization and privatization of education of marginalized group.

Q.5 Answer the following Question (Any One)

- a) What is meant Preamble? State the fundamental right & fundamental duties.
 - b) Explain the features of National Education Policy-1986 & four key points of the National Education Policy-1986.

Q.6 Write Short Note on (Any Four)

- a) How to teach children to respect collective living?
 - b) Explain the constitutional values.
 - c) What are the challenges of diversity for education?
 - d) Explain the impact of mecale minutes.
 - e) What are the four far reaching effects of NCF-2005 on Indian education?

Seat No.

Set

P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part- I
Marathi (19502203)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 रिकाम्या जागा भरा.

05

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) मराठी विषयाचा इंग्रजी विषयाशी असलेला सहसंबंध स्पष्ट करा.
ब) भाषण व लेखन कौशल्याचा विकास कसा कराल ते स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- अ) मातृभाषेचा शिक्षक म्हणून तुम्ही दूरदर्शन, टेपरेकॉर्डर, संगणक आणि मोबाईल या अध्यापनाच्या साधनांचा वापर कसा कराल ते सोदाहरण स्पष्ट करा.

ब) मातृभाषा शिक्षकाची पात्रता सांगून आजच्या मराठीच्या शिक्षकांसमोरील आव्हाने व उपाय यांविषयी चर्चा करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) वाडःमयीन आवड व अभिरुची निर्मितीचे साधन म्हणून मराठी भाषेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) कृतिसंशोधन आराखडा लेखनाचे महत्त्व.
- क) कथन पद्दतीचे गुणदोष सांगा.
- ड) भूमिकापालन प्रतिमानाची संरचना (syntax) सांगून स्पष्ट करा.

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA - B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Pedagogy of a School Subject One – Part – I
Hindi (19502204)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सुचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के गुण दर्शाते हैं।

प्र.1 निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से उत्तर का सही पर्याय चुनकर लिखें। 05

प्र.2 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर लिखिए।

10

- अ) छात्रों की भाषा शैलीपर जनसंचार के माध्यमों का सकारात्मक और नकारात्मक प्रभाव स्पष्ट कीजिए।
ब) पद्य अध्ययन की विधियों का संक्षिप्त परिचय दीजिए।

प्र.3 निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर विस्तार से लिखिए। (कोई भी एक)

10

- अ) भाषा के विविध कौशलों के विकास का महत्व बताते हुए भाषण कौशल के विकास के लिए आप कौन से उपाय करेंगे?

ब) वर्तमान समय में हिन्दी भाषा का जीवन में स्थान स्पष्ट करते हुए हिन्दी भाषा को राष्ट्रभाषा का स्थान दिलाने के लिए उपाय बताईए।

प्र.4 निम्नलिखित प्रश्नों का उत्तर विस्तार से लिखिए। (कोई भी तीन)

15

- अ) 1986 की शिक्षा नीती में हिन्दी भाषा के लिए प्रावधान
- ब) कृति अनुसंधान की प्रमुख सीढ़ियाँ
- क) समवाय के लाभ
- ड) परिवार-भाषा शिक्षा का सामाजिक आधार

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA - B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Pedagogy of a School Subject One – Part – I
English (19502205)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 05

Q.2 Answer the following questions.

- a) Explain the nature of English language.
 - b) Explain the concept of syntax.

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) Explain the various learning resources in English.
 - b) Explain the aims and objectives of teaching English at secondary and higher secondary level.

Q.4 Write short notes on (Any Three) 15

- a) Values to be inculcated through English Teaching.
 - b) Types of English Syllabus.
 - c) Direct Method.
 - d) Morphemes.

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part - I
Mathematics (19502206)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.4 खालील मुद्यावर टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15

अ) गणिताचा विज्ञान व भूगोलाशी समन्वय
ब) पर्यवेक्षित अभ्यास
क) गणित अध्यापनासाठी शैक्षणिक साहित्य
ड) 'संख्या प्रणाली' चे अध्यापन

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part - I
Mathematics (19502206)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Seat No.	
----------	--

Set	P
-----	---

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Pedagogy of a School Subject One – Part - I
Urdu (19502207)

Day & Date: Friday, 29-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the left indicate full marks.

05

سوال نمبر 1. مندرجہ ذیل کی خانہ پر کیجیے۔

(1) ----- یہ حکمتِ عملی (Strategy) نہیں ہے۔

Co-operative (B)

Collaborative (A)

Constructivism (D)

Lechuse (C)

(2) PBL یہ ----- سے رابطہ رکھتا ہے۔

(B) پروزیکٹ

(A) مسئلہ۔

(D) ان میں سے نہیں۔

a & b (C)

(3) اردو کا پہلا شاعر ----- کو مانا جاتا ہے۔

(B) مرزا غالب۔

(A) علامہ اقبال۔

(D) سر سید احمد خان۔

(C) امیر خسرو۔

(4) Roleplay کا استعمال زیادہ تر ----- میں کیا جاتا ہے۔

(B) تاریخ۔

(A) سائنس۔

(D) جغرافیہ۔

(C) زبان۔

(5) اردو کا رابطہ جغرافیہ سے کرنایہ رابطہ ----- کہلاتا ہے۔

(B) اندر وہی جز سے۔

(A) دیگر مضامین سے۔

(D) ان میں سے نہیں۔

(C) مثالوں کے زریعے۔

- 05 سوال نمبر.2. (A) NCF 2005 تعلق سے اردو کے عام مقاصد بیان کیجیے۔
05 (B) تدریسی نمونے کوں کونسے ہیں۔ کسی ایک پروشنی ڈالیئے۔
- 10 سوال نمبر.3 مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات بتائیے۔ (کوئی ایک)
1) سمی بصری اور سمی و بصری وسائل سے کیا مراد ہے؟ اردو کے تدریس میں سمی بصری اور سمی بصری وسائل کی اہمیت بیان کیجیے۔
2) ڈاکٹر علامہ اقبال کی تعلیمی خدمات بیان کیجیے۔
- 15 سوال نمبر.4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات بیان کیجیے (کوئی تین)
1) اردو کا شلاستی سطح پر واقع مقام اور اہمیت واضح کیجیے
2) اردو کی قومی تجھیتی میں واقع اہمیت بیان کیجیے
3) ”Co-operative Learning“ سے کیا مراد ہے?
4) اردو تجربہ گاہ کے مقاصد، کام اور منصوبہ بندی بیان کیجیے۔

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA - B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Pedagogy of a School Subject Two –Part- I
General Science (19502209)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील विधानांतील रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडा.**05**

- 1) अणू संशोधनामध्ये —— यांचे योगदान आहे.

अ) होमी भाभा	ब) सी. व्ही. रामन
क) जगदीशचंद्र बोस	ड) न्यूटन
- 2) संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान —— कुलातील आहे.

अ) सामाजिक आंतरक्रिया	ब) वर्तनात्मक
क) व्यक्तिमत्व विकास	ड) माहिती प्रक्रियाकरण
- 3) हृदयाची रचना स्पष्ट करण्यासाठी —— साधन प्रभावी आहे.

अ) फलक	ब) प्रतिकृती
क) तक्ता	ड) चित्र
- 4) वर्गामध्ये प्रकाशाचे परावर्तन व अपवर्तन शिकविण्यासाठी —— पद्धती अधिक परिणामकारक आहे.

अ) व्याख्यान	ब) गट चर्चा
क) प्रायोगिक पद्धती	ड) दिग्दर्शन पद्धत
- 5) विद्यार्थी गतिविषयक समीकरणे सोडवितो हा —— विषयातील समवाय आहे.

अ) विज्ञान व भूमिती	ब) विज्ञान व अंकगणित
क) विज्ञान व बीजगणित	ड) विज्ञान व संख्याशास्त्र

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**10**

- अ) विज्ञान अध्यापनाची सर्वसाधारण उद्दिष्टे लिहा.
- ब) विज्ञान मंडळाच्या मदतीने तुम्ही विद्यार्थ्यांमध्ये वैज्ञानिक दृष्टिकोन कसा विकसित कराल?

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)**10**

- अ) विज्ञान अध्यापनासाठी विज्ञान शिक्षक दिग्दर्शन पद्धतीचा वापर का करतात? दिग्दर्शन पद्धतीचे नियोजन, शिक्षकांची भूमिका, उपयुक्तता व मर्यादा लिहा.
- ब) विज्ञान प्रयोगशाळेची गरज सांगा. प्रयोगशाळेची रचना व साहित्य याचे वर्णन करा. विज्ञान प्रयोगशाळेसंबंधी सुरक्षिततेचे उपाय सूचवा.

- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) 15
- अ) विज्ञानासाठी अध्यापन सूत्रे लिहा.
 - ब) कृतिसंशोधनाच्या पायऱ्या लिहा.
 - क) विज्ञान अध्यापनासाठी दृक्-श्राव्य साधनांचा वापर.
 - ड) पृच्छा प्रशिक्षण प्रतिमानाचे घटक लिहा.

Seat No.	
---------------------	--

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA - B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Pedagogy of a School Subject Two –Part- I
General Science (19502209)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Sleet the Propel Alternative of folioing.	05
1) _____ was contributed in atomic research.	
a) Homi Bhabha	b) C. V. Raman
c) Jagadish Chandra Bose	d) Newton
2) The concept attainment model is related to _____ group.	
a) Social interaction	b) Behavioral
c) Personality development	d) Information processing
3) To explain the structure of the heart _____ is an effective aid.	
a) Board	b) Model
c) Chart	d) Picture
4) _____ method is more effective to teach refraction & reflection of light in the classroom.	
a) Lecture	b) Group discussion
c) Experimental Method	d) Demonstration method
5) Student stores examples related to laws of motion, is the correlation between _____ subjects.	
a) Science & Geometry	
b) Science & Numerical Mathematics	
c) Science & Algebra	
d) Science & Statistics	
Q.2 Write the answer the following.	10
a) Write general objectives of teaching science.	
b) How will you inculcate scientific outlook among students with help of science club?	
Q.3 Write answer the following question. (Any One)	10
a) Why the demonstration method is used by science teacher while teaching science? Write about planning, Teacher's role, merits & demerits of demonstration method.	
b) What is need of science laboratory? Explain the laboratory structure & about equipment's. suggest the safety precautionary measures related to science laboratory.	

Q.4 Write short notes on. (Any Three)

15

- a) Write maxims of teaching in science.
- b) Write steps of action research.
- c) Use of audio-visual aids in teaching science.
- d) Write the elements of Inquiry training model.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA - B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Pedagogy of a School Subject Two –Part- I
History (19502210)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. 05

- 1) मानवी संस्कृतीचा उदय व न्हास म्हणजे इतिहास असे —— यांनी म्हटले आहे.

अ) बर्कहार्ट	ब) टॉयन्बी
क) फ्रान्सीस बेकन	ड) कार्ल मार्क्स
- 2) गोष्ट पध्दत —— स्तरावर वापरणे संयुक्तिक ठरते.

अ) प्राथमिक	ब) माध्यमिक
क) उच्च माध्यमिक	ड) महाविद्यालयीन
- 3) किल्ल्याची माहिती स्पष्ट करण्यासाठी खालीलपैकी —— हे साधन अधिक उपयुक्त ठरते.

अ) चित्रे	ब) नकाशे
क) वस्तु	ड) प्रतिकृती
- 4) नाशिक शिलालेखात —— बद्दल लिहिले होते.

अ) गौतमीपुत्र सातकर्णी	ब) समुद्रगुप्त
क) हर्षवर्धन	ड) धर्मपाल
- 5) न्यायतत्वशास्त्रीय अध्यापन प्रतिमान —— यांनी विकसित केल आहे.

अ) हिल्डा टाबा	ब) डेहिड असुबेल
क) शेव्हर डोनाल्ड ऑलिव्हर व जेम्स शेफल	ड) फनी शेफल व जॉर्ज

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा. 05

- अ) इतिहास मंडळाची उदिदृष्टे आणि कार्ये लिहा.
- ब) संविधानानुसार भारतीय नागरिकांचे हक्क सांगा.

प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) 10

- अ) इतिहासाचा अर्थ सांगा. इतिहासाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
किंवा
- ब) इतिहास अध्यापनाची विविध तंत्रे व प्रयुक्त्या सांगा. नाटयीकरण तंत्र सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.4	टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)	15
अ)	राष्ट्रक्षक मराठा	
ब)	इतिहास अध्यापनाची दृक साधने	
क)	आधार पद्धती	
ड)	थोर इतिहासकार वि. का. राजवाडे	

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA - B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Pedagogy of a School Subject Two –Part- I
History (19502210)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks.

05

Q.2 Short answer type questions.

- a)** Write the objectives and functions of History Club. **05**
b) State the rights of the Indian citizens as per Constitution. **05**

Q.3 Answer the following question (Any One)

10

- a)** State the meaning of History. Explain the nature and scope of History.
b) State the various techniques and devices of teaching History. Illustrate the dramatization technique in details.

Q.4 Write short notes (Any Three)

15

- a)** Maratha: The protectors of the Nations.
 - b)** Visual teaching aids for teaching History.
 - c)** Source Method.
 - d)** Great Historian V.K. Rajwade.

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA - B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Pedagogy of a School Subject Two –Part- I
Geography (19502211)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 03:00 PM To 05:00 PM

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पुर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.**05**

1) भूगोल हा शब्द —— यांनी सर्वप्रथम वापरला.

अ) टॉलेमी	ब) इराटोरस्थेनिस
क) प्लेटो	ड) ऑरिस्टॉटल

2) रेखावृत्ते —— असतात.

अ) वर्तुळाकार	ब) अर्धवर्तुळाकार
क) बिंदू	ड) यापैकी नाही

3) विद्यार्थी वाच्यांचे वर्गीकरण करतो हे स्पष्टीकरण —— या उद्दिष्टांचे आहे.

अ) आकलन	ब) मूल्यमापन
क) विश्लेषण	ड) उपयोजन

4) नैसर्गिक प्रदेश या घटकाच्या अध्यापनासाठी —— ही अध्यापन पद्धती उपयुक्त आहे.

अ) प्रादेशिक	ब) प्रकल्प
क) व्याख्यान	ड) निरीक्षण

5) सहाय्यक प्रणालीमध्ये —— चा भूगोलामध्ये उपयोग केला जातो.

अ) भूगोल कक्ष	ब) क्षेत्रभेट
क) भूगोल मंडळ	ड) वरील सर्व

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.**10**

अ) भूगोलाची आधुनिक संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) भूगोल अध्यापनाची सूत्रे स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)**10**

अ) भूगोल अध्यापनाच्या विविध पद्धती सांगून, प्रकल्प पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) भूगोल विषयाच्या अध्यापनासाठी वापरण्यात येणारी शैक्षणिक साधने सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)**15**

अ) भूगोल मंडळाची उद्दिष्ट्ये सांगा.

ब) भूगोलाचा इतिहास विषयाशी सहसंबंध.

क) प्राथमिक व्यवसाय.

ड) भूगोल अध्यापनाच्या कार्यानिती.

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - II) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
CURRICULAR AREA - B: CURRICULUM & PEDAGOGIC STUDIES
Pedagogy of a School Subject Two –Part- I
Geography (19502211)

Day & Date: Saturday, 30-12-2023
 Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1	Multiple Choice Questions.	05
1)	The word geography was first used by _____.	
a)	Ptolemy	b) Eratosthenes
c)	Plato	d) Aristotle
2)	The Longitudes lines are _____.	
a)	Circular	b) Semi- Circular
c)	Point	d) None of these
3)	Student classify the winds that explanation is related to _____ specification of objective.	
a)	Understand	b) Evaluation
c)	Analysis	d) Application
4)	The following _____ is the more suitable teaching method for topic of 'Natural Region'.	
a)	Regional	b) Project
c)	Lecture	d) Observation
5)	In support System _____ in use of geography.	
a)	Geography Room	b) field Study
c)	Geography Culb	d) All of the above
Q.2	Short Answer type questions.	10
a)	State the modern concepts of geography.	
b)	Explain the maxims of teaching Geography?	
Q.3	Answer the following question (Any One)	10
a)	State the various teaching methods of Geography and explain in detail project method.	
b)	Explain in detail the educational tools used for the teaching of geography.	
Q.4	Write short notes on (Any Three)	15
a)	State the objectives of geography club.	
b)	Co-relate geography with History subject.	
c)	Primary Occupation.	
d)	Strategies for teaching geography.	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Knowledge and Curriculum - Part - I (1/2) (19502301)**

Day & Date: Monday, 18-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 योग्य पर्याय निवडा. 05

- 1) NCF 2005 चे अध्यक्ष ---- हे होते.

अ) प्रो. डॉ. एस. कोठारी	ब) प्रो. मुदलियार
क) प्रो. यशपाल शर्मा	ड) प्रो. राममूर्धी
- 2) खालीलपैकी ज्ञान प्राप्तीचा / चे मार्ग कोणते?

अ) अंतर ज्ञान	ब) अधिकारी व्यक्ती
क) वैज्ञानिक पद्धती	ड) सर्व अ, ब, क
- 3) व्याख्या, तथ्ये, उपपत्ती आणि इतर माहिती अशा प्रकारच्या ज्ञानाला ---- ज्ञान म्हणतात.

अ) अमूर्त	ब) स्थानिक
क) मजकुरात्मक	ड) संदर्भीय
- 4) निश्चित वेळेत पूर्ण करावयाचा अभ्यासक्रमाचा आराखडा म्हणजे ----.

अ) पाठ्यक्रम	ब) आशय
क) पाठ्यपुस्तक	ड) घटक
- 5) विविध प्रकारचे साहित्य, कृती आणि विशिष्ट कौशल्ये यांना अभ्यासक्रमात समाविष्ट करण्याबाबत अंतर्दृष्टी प्रदान करणे हि अभ्यासक्रम तयार करण्यामध्ये ---- ची भूमिका आहे.

अ) विद्यार्थी	ब) शिक्षक
क) पालक	ड) लेखक

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. 05

- अ) अभ्यासक्रम निर्धारणाचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.
- ब) माहित करून घेण्याची प्रक्रिया थोडक्यात स्पष्ट करा. 05

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- अ) अभ्यासक्रम आराखड्याची संकल्पना व गरज स्पष्ट करा.
- ब) वैज्ञानिक पद्धती म्हणजे काय? वैज्ञानिक पद्धतीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15

- अ) ज्ञानाचे स्रोत
- ब) संदर्भीय आणि पाठ्यपुस्तकातील ज्ञान
- क) NCFTE 2014 ची ठळक वैशिष्ट्ये
- ड) अभ्यासक्रम निर्मितीमध्ये शिक्षकाची भूमिका

Seat No.	
---------------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Knowledge and Curriculum - Part - I (1/2) (19502301)

Day & Date: Monday, 18-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

- Q.1 Choose Correct Alternative and Write. 05**
- 1) The Chairman of NCF 2005 was _____.
 a) Prof. D.S. Kothai b) Prof. Mudliyar
 c) Prof. Yashpal Sharma d) Prof. Rammurthy
 - 2) Which of the following is way of acquiring knowledge?
 a) Intuition b) Authority
 c) Scientific method d) All a, b, c
 - 3) The knowledge which includes definitions, facts, theories and other information is called _____ knowledge.
 a) Abstract b) Local
 c) Textual d) Contextual
 - 4) Outline of course of study to be completed in fixed time is called _____.
 a) Syllabus b) Content
 c) Text book d) Unit
 - 5) To provide insights into the types of materials, activities and specific skills the need to be included in the curriculum is the role of _____ in preparation of curriculum.
 a) Student b) Teacher
 c) Parents d) Writer
- Q.2 Answer the following questions in brief. 05**
- a) Explain different ways of Assessing Curriculum.
 - b) Explain the Knowing Process in brief.
- Q.3 Answer the following question. (Any One) 10**
- a) Explain the Concept and need of Curriculum Framework.
 - b) What is meant by Scientific method? Explain the characteristics of Scientific method.
- Q.4 Write short notes on (Any Three) 15**
- a) Sources of Knowledge
 - b) Contextual and Textual Knowledge
 - c) Silent features of NCFTE 2014
 - d) Role of teachers in preparation of Curriculum

**Seat
No.**

Set P

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Assessment for Learning (19502302)**

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023
Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Max. Marks: 80

सुचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गूण दशवितात.

ਪ੍ਰ.1 ਖਾਲੀਲ ਯੋਗ्य ਪੰਥਿਆਂ ਨਿਵਾਜ਼।

10

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

10

- अ) मूल्यनिर्धारण व मूल्यमापनाची तत्वे लिहा.
 ब) मूल्यनिर्धारण व मूल्यमापनातील अडचणी व समस्या लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

10

- अ) केंद्रिय प्रवृत्ती परिमाणे संकल्पना व त्याचे तीन प्रकार लिहा.
ब) भावात्सक अध्ययनाचे तम्ही मुल्यनिर्धारण कसे कराल?

प्र४ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

15

- अ) मापन, मूल्यनिर्धारण व मूल्यमापन संकल्पना स्पष्ट करा. मूल्यनिर्धारणाचे प्रकार व त्याच्या पायऱ्या लिहा.

ब) सर्वकष सातत्यपूर्व मूल्यमापनाची संकल्पना व त्याची गरज स्पष्ट करा. सर्वकष, सातत्यपूर्ण मूल्यमापन करण्यासाठी कोणकोणती साधने वापरतात?

प्र.५ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा (कोणताही एक)

15

- अ) तुम्ही बोधात्मक अध्ययन व कार्यमानाचे मूल्यनिर्धारण कसे कराल? पोर्टफोलिओ म्हणजे काय? पोर्टफोलिओची वैशिष्ट्ये व मर्यादा लिहा.
ब) परीक्षा व मूल्यमापनाची पुनर्रचना लिहा. मूल्यमापनासाठी ज्ञानरचनावादात्मक उपागम लिहा.

प्र.६ टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

20

- अ) निवड आधारित श्रेयांक प्रणाली
ब) ऑनलाईन परीक्षा
क) श्रेणी पद्धत
ड) प्रवेश परीक्षेचा परिणाम
इ) पुस्तकासह चाचणी

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Assessment for Learning (19502302)

Day & Date: Tuesday, 19-12-2023

Max. Marks: 80

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.

2) The candidates should read the original questions in English.

Q.1 Chose the correct alternative

10

- 1) Assessment is the process of measuring _____ documenting the same.
 - a) Knowledge & skill
 - b) Knowledge & abilities
 - c) Skills & attitudes
 - d) Knowledge, skill, abilities & attitudes
- 2) Formative assessment is used for _____.
 - a) Improvement in quality of learning
 - b) Improvement in syllabus & quality of learning & feedback
 - c) Improvement in quality of syllabus
 - d) Feedback
- 3) _____ is the most reliable measure of central tendencies.
 - a) Mean
 - b) Median
 - c) Mode
 - d) None of these
- 4) Student solve examples by using formulas, thus outcome is related to _____ objective.
 - a) Knowledge
 - b) Understanding
 - c) Application
 - d) Skill
- 5) _____ tests are used for criterion referenced tests.
 - a) Person based
 - b) Competency based
 - c) Subject based
 - d) Content based
- 6) _____ tool is used to know about the hobbies of students.
 - a) Questionnaire
 - b) Anecdotal record
 - c) Interest inventory
 - d) Interviews
- 7) If the construction of questions are incorrect then it effects on _____ of the test.
 - a) Validity
 - b) Objectivity
 - c) Adequacy
 - d) Feasibility
- 8) The role of teacher in continuous comprehensive evaluation is as _____.
 - a) Use of various evaluation tools for formative evaluation
 - b) Implementation of various curricular & co-curricular activities.
 - c) To observe the students objectively
 - d) All of these
- 9) The shape of normal probability curve is as _____.
 - a) Bell shaped
 - b) Circle
 - c) Square
 - d) Pyramid

10) _____ is the change taking place among students because of open book test.

- a) Students are prepared notes
- b) Students referred various books
- c) Students improve speed of writing
- d) Students read books

Q.2 Write the answer of following

10

- a) Write principles of assessment & evaluation.
- b) Write problems & issues related to assessment & evaluation

Q.3 Write the answer of following

10

- a) Write the concept central tendency it's three types.
- b) How will you assess the affective learning?

Q.4 Answer the following questions (Any One)

15

- a) Explain the concept measurement, assessment & evaluation. Write the types of assessment & its steps.
- b) Explain the concept & need of continuous, comprehensive evaluation? What are tools used for continuous comprehensive evaluation.

Q.5 Answer the following questions. (Any One)

15

- a) How will you assess the cognitive learning & performance? What is portfolio? What are characteristics & limitation of portfolio?
- b) Write about reforms in examination & evaluation? Write about constructivist approach of evaluation.

Q.6 Write short notes (Any Four)

20

- a) Choice based credit system
- b) Online examination
- c) Grading system
- d) Impact of entrance test
- e) Open book test

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART- II
Marathi (19502310)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.**05**

- 1) आशय म्हणजे —— मजकूर होय.

अ) अर्थपूर्ण	ब) अर्थहीन
क) पूर्णतः	ड) स्पष्ट
- 2) पुढीलपैकी —— ही परीक्षा स्मरणारेवजी आकलनावर भर देते.

अ) ऑनलाईन परीक्षा	ब) खुले पुस्तक परीक्षा
क) मागणीनुसार परीक्षा	ड) घटक चाचणी
- 3) 'शिकणे ही कृती युक्त प्रक्रिया आहे' हे पुढील पैकी ——चेतत्व आहे.

अ) वार्षिक नियोजन	ब) घटक नियोजन
क) दैनंदिन पाठनियोजन	ड) ज्ञान रचनावादी नियोजन
- 4) मूल्यावर आधारित आशय व चित्राच्या समावेश हे पाठ्यपुस्तकांच्या —— मध्ये येते.

अ) बहिरंग	ब) अंतरंग
क) मुख्यपृष्ठ	ड) मलपृष्ठ
- 5) हापूस आंब्याची मधूर चव जीभ या ज्ञानेंद्रियामार्फत अनुभवली तर याला ——.

अ) सामुहिक अनुभव	ब) प्रत्यक्ष अनुभव
क) अप्रत्यक्ष अनुभव	ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.**05**

- अ) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रम यातील फरक सांगा.
- ब) घटक नियोजन म्हणजे काय ते सांगून घटक नियोजनाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)**10**

- अ) चांगल्या पाठ्यपुस्तकाचे निकष सांगून माध्यमिक स्तरावरील एका इयत्तेच्या पाठ्य पुस्तकाचे चिकीत्सक परीक्षण करा.
- ब) अभ्यासानुवर्ती उपक्रम कोणते ते सांगून मराठी भाषा विषयासाठी तुम्ही कोणकोणत्या कार्यक्रमांचे आयोजन कराल ते स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) साकारिक व आकारिक मूल्यमापन फरक
- ब) ऑनलाईन परीक्षा
- क) शब्दांच्या जाती
- ड) ज्ञानरचनावाद संकल्पना

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART- II
Hindi (19502311)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
2) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.1	रिक्त स्थानों की पूर्ति उचित पर्याय चुनकर किजिए।	05
1)	घटक नियोजन का —— अंग है।	
	अ) कथा सिखना	ब) क्यों सिखना चाहिए।
	क) कैसे सिखना चाहिए।	ड) इन में से सभी
2)	भाषिक खेल —— है।	
	अ) भाषा मंडळ	ब) हिंदी दिवस मनाना
	क) भित्ती पत्रक	ड) इन में से सभी
3)	'पेड' इस पाठ का समावेश —— होता है।	
	अ) गदय	ब) पदय
	क) व्याकरण	ड) इन में से नहीं
4)	हिंदी भाषा के छायावादी साहित्यिक —— ये नहीं हैं।	
	अ) पंत	ब) प्रसाद
	क) हरिवंशराय बच्चन	ड) इन में से नहीं
5)	आकारिक मूल्यमापन में —— का समाविष्ट होता है।	
	अ) प्रकल्प	ब) निरीक्षण
	क) गृहपाठ	ड) इन में से सभी
प्र.2	अ) वर्तमान युग में अनुवाद का महत्व बताईए।	05
	ब) भाषिक खेल के उपयोग बताईए।	05
प्र.3	निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दिजिए। (कोई एक)	10
	आदर्श हिंदी पाठ्यपुस्तक की विशेषताएँ बताइए।	
	अथवा	
	हिंदी शिक्षक बनने के लिए कौन कौन से गुण होने चाहिए?	
प्र.4	निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में दिजिए। (कोई तीन)	15
अ)	हिंदी अध्यापक को अपना व्यवसायिक विकास किस तरह से करना चाहिए?	
ब)	जीवनकौशल्य की भूमिका भाषा शिक्षा में कैसे रहेगी?	
क)	भाषा प्रयोगशाला का महत्व बताइए।	
ड)	पाठ नियोजन की पदे (Steps) स्पष्ट किजिए।	

हिंदी शिक्षक बनने के लिए कौन कौन से गुण होने चाहिए?

- प्र.4 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में दिजिए। (कोई तीन)

अ) हिंदी अध्यापक को अपना व्यवसायिक विकास किस तरह से करना चाहिए?

ब) जीवनकौशल्य की भूमिका भाषा शिक्षा में कैसे रहेगी?

क) भाषा प्रयोगशाला का महत्व बताइए।

ड) पाठ नियोजन की पदे (Steps) स्पष्ट किजिए।

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART- II
English (19502312)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 Short answer type questions.

10

- a)** Explain in detail aspects of unit planning?
 - b)** Explain the concept of CCE?

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a) Explain in detail need principles significance and various aspect of annual plan.

OR

- b)** What are the different essential qualities of an English teacher and the functions of an English teacher organization?

Q.4 Write short notes on. (Any Three)

15

- a) Write about any three figure of speech which suitable examples.
- b) What is significance of pronunciation and intonation?
- c) Explain the significance of action research for English teacher.
- d) What aspects will be considered while analyzing an English textbook?

Seat No.	
---------------------	--

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART – II
Mathematics (19502313)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

- सूचना :** 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.**05**

- 1) पाठ्यमुद्यासंबंधी उद्दिष्टे व अध्ययन निष्पत्ती —— शिकवायचे मध्ये ठरवावी लागतात.

अ) काय?	ब) का?
क) कसे?	ड) केव्हा?
- 2) विद्यार्थ्याच्या वयानुसार अध्ययन प्राविष्य ठरविण्यासाठी —— चाचणी वापरतात.

अ) नैदानिक	ब) प्राविष्य
क) निकस संदर्भ	ड) प्रमाणके संदर्भ
- 3) क्षेत्रफळ घटकासाठी पाठ्यक्रम रचना —— पद्धतीत असते.

अ) घटक	ब) समकेंद्री
क) रेषीय	ड) ऐतिहासिक
- 4) माहितीचे आलेखात्मक चित्रण हे —— संबंधित अध्यापन आहे.

अ) भूमिती	ब) बीजगणित
क) संख्याशास्त्र	ड) अंकगणित
- 5) गणित विषय संघटना चे कार्य —— असते.

अ) परिक्षा घेणे	ब) उत्तर पत्रिका तपासणे
क) शिक्षक समस्या सोडवणे	ड) शाळा चालवणे

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.**05**

- अ) घटक चाचणी तयार करण्याच्या पायऱ्या स्पष्ट करा
- ब) सातत्यपूर्ण सर्वकष मूल्यमापन म्हणजे काय?

05

- प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10**
- अ) महाराष्ट्र राज्य गणित पाठ्यपुस्तक इ. आठवीचे चिकित्सक अभ्यास लिहा.
किंवा
- ब) गणित शिक्षक संघटनाचे प्रकार व कार्ये स्पष्ट करा.
- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15**
- अ) गणित शिक्षकांसाठी सेवांतर्गत प्रशिक्षण कार्यक्रम
- ब) अभ्यासक्रम व पाठ्यक्रमातील सहसंबंध
- क) घटक नियोजनाचे महत्त्व
- ड) नैदानिक चाचणी

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART – II
Mathematics (19502313)

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.

05

Q.2 Answer the following question in brief.

- a)** Explain steps of construction of unit test. **05**
b) Continuous and comprehension Evaluation. **05**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a) Write critical study of Maharashtra state Mathematics text book of std Eight.
 - b) Write types and functions of Mathematics Teacher's organization.

Q.4 Write short notes. (Any Three)

15

- a) In-service training program for Mathematics Teacher
- b) Correlation between curriculum and syllabus.
- c) Importance of Unit Test
- d) Diagnostic Test

Seat No.	
----------	--

Set P

**B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT ONE – PART – II
Urdu (19502314)**

Day & Date: Wednesday, 20-12-2023
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

05

سوال نمبر 1. مندرجہ ذیل کی خانہ پر کیجیے۔

1) کیا، کیوں اور کیسے سیکھانا---- کی منصوبہ بندی سے تعلق رکھتا ہے؟

(A) سالانہ منصوبہ بندی۔
(B) سبق۔

(C) سبق اور نجز۔
(D) نجز۔

2) CCE کی---- قسم میں طلباء کی تشکیل ہوتی ہے۔

Sumrative (B) Formative (A)

(D) ان میں سے سمجھی۔
(C) axb

3) سن---- میں NCF بنالے۔

2005ء (B) 2001ء (A)

2010ء (D) 2006ء (C)

4) مستند خاکے میں---- کا شمار ہوتا ہے۔

(A) سوالات کی قسمیں۔

(D) موضع۔
(C) ان میں سے سمجھی۔

5) کلینڈر چھوٹیاں کی فہرست اور نظام الاوقات timetable کا استعمال---- کے وقت کیا جاتا ہے

(A) سالانہ منصوبہ بندی۔

(B) نجز کی منصوبہ بندی۔

(D) سبق کی منصوبہ بندی۔
(C) ان میں سے سمجھی۔

05

سوال نمبر 2. A) سبق کے منصوبہ بندی کے اہم نژاد اخراج کیجیے۔

05

(B) طبی تعلیم میں Remedial Teaching سے کیا مراد ہے

10

- سوال نمبر. 3. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجیئے۔ (کوئی ایک)
- 1) کسی ایک اردو درسی کتاب کا تجزیہ کس طرح سے کریں گے؟
 - 2) مثالی اردو معلم کی مختلف خوبیاں اور ذمہ داریاں بتائیے۔

15

- سوال نمبر. 4. مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات دیجیئے۔ (کوئی تین)
- 1) سبق کے منصوبہ بندی مختلف اقسام بتائیے
 - 2) CCE سے کیا مراد ہے۔
 - 3) سوالات کے مختلف اقسام بتائیے۔
 - 4) معلم کو اپنی پیشہ وارانہ ترقی کس طرح سے کرنی ہے؟

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT TWO – PART - II
General Science (19502316)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 05

- 1) घटक चाचणी तयार करताना —— हे घटक विचारात घेतले जातात.

अ) उपघटक	ब) प्रश्नांचे प्रकार
क) उद्दिष्टे	ड) वरील सर्व
- 2) विज्ञान शिक्षकाचा व्यावसायिक विकास हा —— मुळे होतो.

अ) सेमिनार	ब) उद्बोधन कोर्स
क) कृतीसंशोधन	ड) वरील सर्व
- 3) चाचणीचा —— हा प्रकार नाही.

अ) नैदानिक	ब) उपचारात्मक
क) निकष संदर्भीय	ड) प्रमाणक संदर्भीय
- 4) आशय विश्लेषण हे —— वर आधारित असते.

अ) आशयाचे प्रकार	ब) घटक
क) उपघटकाचे प्रकार	ड) उद्दिष्टे
- 5) चुंबकत्वाचे गुणधर्म अध्यापन करण्यासाठी —— हा अध्ययन अनुभव अधिक उपयुक्त आहे.

अ) तक्ता	ब) प्रतिकृती
क) कृती	ड) शाब्दिक

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- अ) विज्ञानातील पाठ टाचणचे प्रकार सांगा. 05
- ब) नैदानिक चाचणीची संकल्पना स्पष्ट करा. 05

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- अ) अभ्यासक्रम म्हणजे काय? अभ्यासक्रम रचनेची तत्त्वे स्पष्ट करा.
- ब) विज्ञान शिक्षक संघटनांची संकल्पना, भूमिका व गरज स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) पाठटाचणची संकल्पना
- ब) आकारिक व साकारिक मूल्यमापनातील फरक
- क) आशय विश्लेषण
- ड) विज्ञान शिक्षकांसाठीचे सेवांतर्गत कार्यक्रमांचे प्रकार

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT TWO – PART - II
General Science (19502316)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 Write the answers of following questions.

- a)** State the types of lesson plans in science. **05**
b) Explain the concept of diagnostic test. **05**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a) What is meant by curriculum? Explain the principles of designing curriculum.

OR

- b)** Explain the concept, role and need of science teacher organization.

Q.4 Write short notes on (Any Three)

15

- a) Concept of lesson plan
 - b) Difference between formative and summative evaluation
 - c) Content analysis
 - d) Types of in-service programme for science teachers

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT TWO – PART – II
History (19502317)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.**05**

- 1) मूल्यमापनाच्या त्रिकोणाधिष्ठित संकल्पनेत शैक्षणिक उद्दिष्टे अध्ययन–अनुभव आणि —— यांचा परस्पर संबंध दर्शविला आहे.

अ) मूल्यमापनाची साधने	ब) पाठ्यक्रम
क) अभ्यासक्रम	ड) पाठ्यपुस्तक
- 2) नैदानिक चाचणीचा उपयोग —— साठी केला जातो.

अ) इतिहास विषयीचा न्यूनगंड काढणे	ब) ऐतिहासिक संकल्पना समजणे
क) विद्यार्थ्यांमधील उणिवा शोधणे	ड) इतिहास उद्दिष्टांची पूर्तता पडताळून पाहणे
- 3) चांगल्या अभ्यासक्रमाचा निकष ——.

अ) घटनांची मांडणी व निवड तर्कसंगत असावी	ब) अध्यापनाची ध्येय, उद्दिष्टे साध्य करणारे असावे
क) अभ्यासक्रम लवचिक व परिवर्तनशील असावा	ड) वरील सर्व
- 4) आशय विश्लेषणात —— चा समावेश होतो.

अ) संबोध	ब) घटना
क) तत्व	ड) वरील सर्व
- 5) आशययुक्त अध्यापन पद्धती म्हणजे ——

अ) आशयावर प्रभूत्व	ब) पद्धतीवर प्रभूत्व
क) आशय आणि पद्धतीचे अर्थपूर्ण एकात्मीकरण	ड) आशय विश्लेषण

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.**05**

- अ) मूल्यमापनाची संकल्पना सांगून मूल्यमापनाची साधने स्पष्ट करा.
- ब) आकारीक व साकारीक मूल्यमापन

05

- प्र.३ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10**
- अ) अभ्यासक्रमाची संकल्पना सांगून अभ्यासक्रम रचनेची तत्वे स्पष्ट करा.
ब) इतिहास शिक्षकाची गुणवैशिष्ट्ये सांगून इतिहास शिक्षकाची जबाबदारी व भूमिका स्पष्ट करा.
- प्र.४ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15**
- अ) वार्षिक नियोजन व घटक नियोजन
ब) इतिहास शिक्षक संघटना
क) राज्यघटनेची मार्गदर्शक तत्वे
ड) आदर्श पाठ्यपुस्तकाचे निकष

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT TWO – PART – II
History (19502317)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions. 05

- 1) In triangular concept of evaluation educational objectives, learning experience and _____ are interlinked.
 - a) tools of evaluation
 - b) syllabus
 - c) curriculum
 - d) text book
- 2) Diagnostic tests are used for _____.
 - a) Removing complex about history subjects
 - b) To understand historical concept
 - c) To find out weakness among students
 - d) Testing fulfillment of history objectives
- 3) Criteria of good curriculum is _____.
 - a) Selection of the events and presentation should be in logical sequence
 - b) It should be achieve the aim and objectives of teaching
 - c) It should be flexible and changeable
 - d) All of the above
- 4) Content Analysis consists of _____.
 - a) concept
 - b) event
 - c) principal
 - d) Above all
- 5) Content cum-methodology means _____.
 - a) mastery of content
 - b) mastery of method
 - c) meaningful integration of content and method
 - d) content analysis

Q.2 Short Answer type Question:

- a) Write down the concept of evaluation? Explain about Evaluation tools? 05
- b) Formative Evaluation and Summative evaluation. 05

Q.3 Answer the following questions. (Any One) 10

- a) Explain the concept of curriculum and curriculum elements.
- b) Write down the characteristic of History Teacher and Explain the Role of Responsibilities of History Teacher.

Q.4 Write short notes on (Any Three) 15

- a) Year plan & Unit plan
- b) History Teacher Association
- c) Guided element constitution
- d) Criteria of Ideal Textbook

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT TWO – PART - II
Geography (19502318)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 05

- 1) आशययुक्त अध्यापनाचे —— घटक आहेत.

अ) पाठ्यक्रम विश्लेषण	ब) पाठ्यपुस्तक विश्लेषण
क) आशय विश्लेषण	ड) वरील सर्व
- 2) घटक नियोजनात “का शिकवायचे” हे —— मुळे समजते.

अ) उद्दिष्टे	ब) आशय
क) अध्यापन पद्धती	ड) मूल्यमापन
- 3) अध्ययन अध्यापन प्रक्रियेमधील “कच्चे दुवे” समजण्यासाठी —— चाचणीचा उपयोग केला जातो.

अ) प्राविण्य चाचणी	ब) प्रमाणक संदर्भ चाचणी
क) नैदानिक चाचणी / कसोटी	ड) उपचारात्मक चाचणी
- 4) भूगोल हा एक —— व —— विषय असल्याने भूगोल शिक्षकाला आपले ज्ञान अदययावत ठेवावे लागते.

अ) स्थिर व सर्वसमावेशक	ब) गतीमान व सर्वसमावेशक
क) व्यापक व संकुचित	ड) गतीमान व मर्यादित
- 5) वाच्याच्या —— कार्यामुळे “भुछत्र खडक” निर्माण होतो.

अ) खणन कार्य	ब) वहन कार्य
क) संचयन कार्य	ड) वरील सर्व

प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) वार्षिक नियोजनाचे महत्त्व सांगा. 05
- ब) भूगोल शिक्षकाचे आवश्यक गुणविशेष सांगा. 05

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- अ) परीक्षांचे प्रकार उदाहरणासह स्पष्ट करा?
- ब) चांगल्या / आदर्श पाठ्यपुस्तकाचे निकष सांगून, इयत्ता 9 वी च्या भूगोलाच्या पाठ्यपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) भूगोलात नैदानिक कसोटीची / चाचणीची गरज.
- ब) पाठ्यक्रम व अभ्यासक्रम यांतील फरक
- क) हर्बार्टची पंचपदी (पाठाच्या पाच पायऱ्या)
- ड) नकाशा वाचन

**Seat
No.**

Set P

B.Ed. (Semester - III) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
PEDAGOGY OF A SCHOOL SUBJECT TWO – PART - II
Geography (19502318)

Day & Date: Thursday, 21-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 Short answer type questions.

- a)** State the importance of year plan. **05**
b) State the Essential qualities of Geography Teacher. **05**

Q.3 Answer the following questions. (Any One)

10

- a) Explain the types of Examination with suitable Examples in details.
 - b) Do critical study of std IX Geography textbook? by stating the criteria of Good text book.

Q.4 Write short notes. (Any Three)

15

- a) Need of Diagnostic Test in Geography.
 - b) Difference between syllabus & curriculum
 - c) Five steps of lesson by- Harbart
 - d) Map reading

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

**B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Gender, School and Society (19502401)**

Day & Date: Friday, 22-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा.**05**

- 1) स्त्रियांच्या राजकिय सबलीकरणाच्या दृष्टीने —— घटनादुरुस्ती हे क्रांतीकारक पाऊल आहे.

अ) 11 वी	ब) 33 वी
क) 46 वी	ड) 73 वी
- 2) संयुक्त राष्ट्रसंघाने (UNO) ने —— हे वर्ष आंतरराष्ट्रीय महिला वर्ष म्हणून घोषित केले होते.

अ) 2020	ब) 1975
क) 1986	ड) 1968
- 3) स्त्री सबलीकरण म्हणजे —— होय.

अ) स्त्रियांना निर्णयप्रक्रियेत योग्य स्थान	ब) स्त्रियांचा सत्ता विभागणीत समान वाटा
क) स्त्रियांना सामाजिक, राजकिय व आर्थिक जीवनात समानता प्राप्त होणे	ड) वरील सर्व
- 4) पौरुषत्व ही संकल्पना —— यामुळे रुजली.

अ) पुरुषांचे स्वामीत्व	ब) जैविक रचनेतील भेदामुळे
क) पुरुषांची आक्रमकता	ड) लिंग असमानता
- 5) हुंड्याची विनंती हुंडा देणे अथवा घेणे यास —— अंतर्गत मनाई आहे.

अ) हुंडा प्रतिबंध कायदा 1961	ब) हुंडा प्रतिबंध कायदा 1971
क) हुंडा प्रतिबंध कायदा 1981	ड) हुंडा प्रतिबंध कायदा 1991

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.**10**

- अ) लिंगभाव समानता रुजविण्यासाठी अभ्यासक्रमाची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) लिंगभाव शिक्षणाचा राष्ट्रीय विकासातील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)**10**

- अ) लिंग समानता म्हणजे काय? लिंग समानतेवर आधारित भारतीय संविधानातील कलमे लिहा.
- ब) स्त्रियांच्या शिक्षणातील अडथळे स्पष्ट करा व स्त्रियांच्या शैक्षणिक प्रगतीसाठी केंद्रसरकार व महाराष्ट्र सरकारच्या तीन तीन उपाययोजना स्पष्ट करा

प्र.4 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) भारतीय समाजात महिला समक्षीकरणाची गरज स्पष्ट करा.
- ब) लिंग दुषितीकरणाचे समाजावरील परिणाम लिहा.
- क) लिंग समानतेसाठी जीवन कौशल्यांची उपयुक्तता लिहा.
- ड) कार्यक्षेत्राच्या ठिकाणी असलेली महिला तक्रार निवारण यंत्रणेचे कार्य लिहा.

**Seat
No.**

Set P

**B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Gender, School and Society (19502401)**

Day & Date: Friday, 22-12-2023
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Max. Marks: 40

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 Write the short answer of following question:

10

- a)** Explain the role of Curriculum to inculcate Gender Equality.
 - b)** Explain the relation between Gender Education and National development.

Q.3 Write the answer in brief of following questions. (Any One)

10

- a)** What is gender equality? Write down the articles in Indian constitution for gender equality.

b) Explain the obstacles in women education. Give any 3-3 measures/plans taken by the Central government and state government for the educational advancement of women respectively.

Q.4 Write the short answers of following questions (Any Three)

15

- a) What is need of women empowerment in Indian Society?**
- b) What is effect of gender bias on society?**
- c) Explain the utility of Life skills to inculcate gender equality.**
- d) Explain the role of Antisexual Harrassment committee for women at workplace.**

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023**Curricular Area - A: Perspectives in Education****Knowledge and Curriculum - Part II (19502402)**

Day & Date: Saturday, 23-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवङ्गुन रिकाम्या जागा भरा.**05**

- 1) 'अभिसंधान' हा —— चा एक प्रकार आहे.

अ) अध्ययन	ब) अध्यापन
क) मूल्यमापन	ड) संशोधन
- 2) शिक्षक—शिक्षणाचा राष्ट्रीय पातळीवरील अभ्यासक्रम —— ही संस्था तयार करते.

अ) ए.आय.सी.टी.ई.	ब) एम.एस.सी.ई.आर.टी.
क) एस.बी.टी.ई.	ड) एन.सी.टी.ई
- 3) 'नीतीकथा व दंतकथा' यांचा समावेश —— या बालसाहित्य प्रकारात होतो.

अ) चरित्र	ब) आत्मचरित्र
क) पारंपारिक साहित्य	ड) काल्पनिक साहित्य
- 4) पुढीलपैकी —— हे स्पष्ट व निश्चितपणे दाखविता येते.

अ) ज्ञान	ब) कौशल्य
क) अभिवृत्ती	ड) माहिती
- 5) महात्मा गांधी यांनी —— ही शिक्षण योजना सुचवली.

अ) वर्धा	ब) महिला शिक्षण
क) खडू—फळा	ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.**10**

- अ) पाठ्यपुस्तक म्हणजे काय सांगून पाठ्यपुस्तकाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) अध्यापन म्हणजे काय? अध्यापनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)**10**

- अ) ज्ञानमीमांसा म्हणजे काय? महात्मा गांधीजीच्या दृष्टिकोणातून शिक्षणाच्या ज्ञानमीमांसेची चर्चा करा.
- ब) विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीयत्वाची भावना रुजविण्यासाठी शिक्षक म्हणून तुम्ही कोणते उपक्रम राबवाल?

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) 'ज्ञान' आणि 'माहिती' यातील फरक स्पष्ट करा.
- ब) संदर्भ पुस्तके
- क) अभ्यासक्रमाची वैशिष्ट्ये
- ड) बहुसंस्कृतिता व लोकशाही शिक्षण

Seat No.	
-----------------	--

Set P**B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023****Curricular Area - A: Perspectives in Education****Knowledge and Curriculum - Part II (19502402)**

Day & Date: Saturday, 23-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the option.	05
1) Conditioning is a one type of _____.	
a) Learning	b) Teaching
c) Evaluation	d) Research
2) The curriculum of teacher education at national level is prepared by _____ institution.	
a) AICTE	b) MSCERT
c) SBTE	d) NCTE
3) Fables and legends are included in _____ the type of child literature.	
a) Biography	b) Autobiography
c) Traditional literature	d) Fiction
4) _____ can be shown by clearly and definitely in the following.	
a) Knowledge	b) Skill
c) Attitude	d) Information
5) Mahatma Gandhi Suggested by _____ Scheme.	
a) Wardha	b) Women Education
c) Chalk-Board	d) None of these
Q.2 Write short answers	10
a) What is the textbook? Explain the characteristics of textbook.	
b) What is meant by teaching? Explain the types of teaching.	
Q.3 Answer the following question. (Any One)	10
a) What is meant by epistemology? Discuss the epistemological basis of education explained by M Gandhiji.	
b) As a teacher what activities will you implement to inculcate the sense of nationalism among the students?	
Q.4 Write short notes on (Any Three)	15
a) Explain the difference between 'knowledge' and 'information'.	
b) Reference Book	
c) The Characteristics of Curriculum	
d) Multiculturalism or Democratic Education	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023**Curricular Area - A: Perspectives in Education****Creating an Inclusive School (19502403)**

Day & Date: Sunday 24-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.**05**

- 1) मतिमंदत्वाचे प्रमुख प्रकार —— आहेत.

अ) पाच	ब) चार
क) तीन	ड) दोन
- 2) आंतरराष्ट्रीय अंध दिन —— या दिवशी साजरी केला जातो.

अ) कर्णबधीर बालके	ब) अध्ययन अकार्यक्षम बालके
क) मतीमंद बालके	ड) वरील सर्व
- 3) डन. एम. एन. यांनी अक्षम विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण —— गटात केले आहे.

अ) पाच	ब) सहा
क) सात	ड) आठ
- 4) संयुक्त राष्ट्र संघाने बालहक्काचा मसुदा —— साली जाहीर केला.

अ) 1990	ब) 1989
क) 1937	ड) 2010
- 5) दृष्टीदोष असणारे विद्यार्थी ज्ञान —— मार्फत घेतात.

अ) श्रवण	ब) वस्तला स्पर्श करून
क) अ आणि ब	ड) यापैकी नाही

प्र.2 खालील प्रश्नांची ठोडक्यात उत्तरे लिहा.**10**

- अ) सर्वसमावेशक शाळेची गरज व महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) समावेशक शाळेची गुणवैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)**10**

- अ) अक्षम विद्यार्थ्यांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- ब) समावेशक शाळेतील अडथळे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)**15**

- अ) अपांग विद्यार्थ्यांसाठी वर्ग व्यवस्थापन
- ब) विद्यार्थ्यांच्या अडणघडणीत शिक्षकाची भूमिका
- क) शिक्षण हक्क कायदा शिफारशी
- ड) सर्व शिक्षा अभियान शिफारशी

Seat No.	
-----------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - A: Perspectives in Education
Creating an Inclusive School (19502403)

Day & Date: Sunday 24-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1	Multiple Choice Questions.	05
1)	There are _____ types of mental retardation.	
a)	Five	b) Four
c)	Three	d) Two
2)	The International blind day celebration on _____.	
a)	Four January	b) Seven April
c)	Fifteen October	d) Three December
3)	Dunn L.M. classified disable students into _____ groups.	
a)	Five	b) Six
c)	Seven	d) Eight
4)	United Nation has declared convention on the might of the child in _____.	
a)	1990	b) 1989
c)	1937	d) 2010
5)	Visually impaired students receives knowledge through.	
a)	Listening	b) Touching objects
c)	a and b	d) None of these
Q.2	Short Answer type Question.	10
a)	Explain the need and importance of Inclusive school.	
b)	Explain the characteristics of an Inclusive school.	
Q.3	Answer the following question (Any One)	10
a)	Explain classification of disabled students.	
b)	Explain the state barriers of Inclusive school.	
Q.4	Write short notes on (Any Three)	15
a)	Classroom Management for student with disabilities	
b)	Role of teacher in the formation of students	
c)	Recommendations of Right to Education Act	
d)	Recommendations of Sarva Shiksha Abhiyan	

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Educational Management (19502412)

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवङून गाळलेल्या जागा भरा.**05**

- 1) शैक्षणिक व्यवस्थापनाचा हा घटक —— आहे.

अ) नियोजन	ब) संप्रेषण
क) नेतृत्व	ड) वरील सर्व
- 2) माध्यमिक शाळेत —— हा शाळेचा आरसा आहे.

अ) जनरल रजिस्टर	ब) शालेय इमारत
क) शालेय वेळापत्रक	ड) शालेय बाग
- 3) माध्यमिक शाळा संहितेमध्ये —— प्रमुख प्रकरणे आहेत.

अ) 2	ब) 4
क) 6	ड) 8
- 4) शाळेमध्ये मानवी संबंध —— प्रकारचे असावेत.

अ) सकारात्मक	ब) नकारात्मक
क) तटस्थ	ड) वरील सर्व
- 5) जनरल रजिस्टर मध्ये —— च्या सविस्तर नोंदी केलेल्या असतात.

अ) मुख्याध्यापक	ब) शिक्षक
क) विद्यार्थी	ड) वरील सर्व

प्र.2 खालील प्रश्नांची ठोडक्यात उत्तरे लिहा.**10**

- अ) शिक्षणातील उत्तरदायित्वाचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ब) चांगल्या मानवी आंतर संबंधाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.3 खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.**10**

- अ) संस्थानिहाय नियोजनाची संकल्पना सांगून संस्थानिहाय नियोजनाची गरज व उद्दिष्टे सांगा.
- ब) मुख्याध्यापकाची भूमिका स्पष्ट करून जबाबदाऱ्या व कार्य सांगा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) शालेय क्रीडांगणाचे महत्त्व
- ब) शालेय नोंदवह्या व अभिलेख यासंबंधी काळजी तुम्ही कशी घ्याल?
- क) वर्ग व्यवस्थापनाच्या समस्या
- ड) शिक्षणाचे अर्थशास्त्र

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Educational Management (19502412)

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1	Multiple Choice Questions.	05
1)	The factor of educational management is _____.	
a)	Planning	b) Communication
c)	Leadership	d) Above all
2)	The mirror of school in secondary school is called _____.	
a)	General Register	b) School Building
c)	School time table	d) School garden
3)	There are _____ major chapter of secondary School code.	
a)	2	b) 4
c)	6	d) 8
4)	The relationship in a school should be _____.	
a)	Positive	b) Negative
c)	Neutral	d) All about
5)	The general register keeps _____ records in detail.	
a)	Headmaster	b) Teacher
c)	Student	d) All about
Q.2	Write the answer in brief.	10
a)	Explain the types of educational accountability	
b)	Explain the importance of good interpersonal relationship	
Q.3	Answer the following question (Any One)	10
a)	Explain the institutional planning concept and state need and objective of institutional planning.	
	OR	
b)	Explain the role of the Head master and state his various responsibility and functions.	
Q.4	Write short notes. (Any Three)	15
a)	Importance of School play ground	
b)	How will you take care of school Records and Registers?	
c)	Problem of Classroom Management	
d)	The Economic of Education	

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Value Education (19502413)

Day & Date: Tuesday 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

- प्र.2 खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.**

अ) मूल्य शिक्षणात शिक्षकाची भूमिका काय आहे? 05

ब) मूल्य शिक्षणात पालकांच्या सहभागासाठी उपक्रम सचवा. 05

- प्र.3 खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक)

अ) मूल्यांची संकल्पना विशद करा. मूल्यांचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक, राष्ट्रीय आणि नैतिक मूल्ये रुजविण्यासाठी उपक्रम सूचवा.

- प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

 - अ) मूल्यांचे स्त्रोत
 - ब) माध्यमिक शालेय अभ्यासक्रमात मूल्य शिक्षणाची गरज
 - क) मूल्य संघर्षावर मात करण्याचे मार्ग
 - ड) मूल्य शिक्षणात पालकांची भूमिका

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Value Education (19502413)

Day & Date: Tuesday 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Multiple Choice Questions.

05

Q.2 In short answer.

- a)** What is the role of Teacher in Value Education? **05**
b) Suggest activities to involve parents in Value Education? **05**

Q.3 Answer the following question (Any One)

10

- a) State the concept of Values. Explain the types of Values.

OR

- b)** Suggest the activities for inculcating social, national and moral values.

Q.4 Write short notes on (Any Three)

15

- a) Sources of Values**
 - b) Need of Value Education in Secondary School Curriculum**
 - c) Ways to overcome Value Conflicts**
 - d) Role of Parents in Value Education**

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Guidance and Counseling (19502414)

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 अ) खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून रिकाम्या जागा भरा. 05

- 1) मार्गदर्शन कार्यात —— असतो.

अ) सामाजिकता	ब) धार्मिकता
क) विविधता	ड) व्यक्तिभिन्नता
- 2) मार्गदर्शनाचे प्रकार —— आहेत.

अ) दोन	ब) तीन
क) चार	ड) पाच
- 3) —— हा समुपदेशनाचा प्रकार नाही.

अ) सर्वग्रंहात्मक	ब) निर्देशित
क) बहुअंगी	ड) अनिर्देशित
- 4) समुपदेशन प्रक्रियेत —— हा अडथळा आहे.

अ) मदतवान	ब) लाजाळू
क) आत्मविश्वास	ड) यापैकी नाही
- 5) समुपदेशन हे —— शी संदर्भित आहे.

अ) व्यावसायिक समुपदेशन	ब) वयस्कर व्यक्ती
क) दोन्ही अ) आणि ब)	ड) यापैकी नाही

प्र.2 थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) वर्ग अध्ययनासाठी मार्गदर्शनाचे महत्व लिहा. 05
- ब) मार्गदर्शनाची तत्वे लिहा. 05

प्र.3 सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) 10

- अ) मार्गदर्शन म्हणजे काय? मार्गदर्शनाचे प्रकार लिहा.
किंवा
- ब) समुपदेशनाची संकल्पना लिहून समुपदेशनाच्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) 15

- अ) मार्गदर्शनात शिक्षकाची भूमिका
- ब) पाठ्यक्रमात मार्गदर्शनाचे महत्व
- क) सल्लार्थी व समुपदेशकाची वैशिष्ट्ये
- ड) पूर्व समुपदेशनाचे महत्व

Seat No.	
---------------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Guidance and Counseling (19502414)

Day & Date: Tuesday, 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blank with correct alternative. 05

- 1) The guidance functions consist of _____.
a) Society b) Righteousness
c) Diversity d) Individual diversity

2) Types of Guidance are _____.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

3) _____ is not a type of counseling.
a) Electric b) Directive
c) All round d) All above

4) In counseling process _____ is the hurdle.
a) Helpful b) Shy
c) Confident d) None of these

5) Counseling refers to _____.
a) Professional counselor b) Elder people
c) Both a) and b) d) None of these

Q.2 Answer the following questions.

- a)** Write the importance of guidance for classroom learning. **05**
b) Write the principles of Guidance. **05**

Q.3 Answer the following question. (Any One)

- a)** What is meant by Guidance? Write the types of Guidance. 10

OR

- b)** Write the concept of counseling and explain the steps of counseling. **10**

Q.4 Write short notes on (Any Three)

- a) Role of teacher in Guidance
 - b) Importance of guidance in curriculum
 - c) Characteristics of client – counselor
 - d) Importance of pre-counseling

**Seat
No.**

Set

P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Educational Technology (19502415)

Day & Date: Tuesday 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गृण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा.

05

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा.

- अ) वर्गाध्यापनातील प्रणाली उपागम स्पष्ट करा.
 ब) अनुदेशन साहित्याचे वर्गीकरण थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा.

10

- अ) संप्रेषणाची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.
किंवा
ब) शेक्षणिक तंत्रज्ञानाची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.4 टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)

15

- अ) शैक्षणिक तंत्रज्ञान शिक्षकाची आवश्यक गुणवैशिष्ट्ये
ब) भाषा प्रयोगशाळेचे महत्व
क) व्यक्तिगत अनुदेशन प्रणाली
ड) विनामत्य आणि अल्पमोली अनदेश साहित्य

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Educational Technology (19502415)

Day & Date: Tuesday 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
 2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives.

05

- 1) For washing old and used film strips _____ solution is used.

a) Sodium Acetate	b) Benzine
c) Dilute HCL	d) Spirit
- 2) For OHP _____ is a Software.

a) Slide	b) Film Strip
c) Printed image	d) Transparency
- 3) The Steps of Brain Storming were stated by _____.

a) Osborn	b) Keller
c) Bruker	d) Hilda Taba
- 4) Communis is a _____ word

a) Italian	b) Latin
c) Greek	d) American
- 5) The use of different models of teaching relates with _____.

a) Technology for teaching	b) Technology in teaching
c) Technology of teaching	d) A, b, c None of these

Q.2 Short Answer type Question.

05

- a) Explain the Systems Approach in classroom teaching.
- b) Explain the Classification of Instructional Material in brief.

05

Q.3 Answer the following question (Any One)

10

- a) Explain the Concept and Nature of Communication.
- b) Explain the Concept and Nature of Educational Technology.

Q.4 Write short notes. (Any Three)

15

- a) Essential Characteristics of Education Technology Teacher
- b) Importance of Language Laboratory
- c) Personalized Instructional System
- d) Free and Inexpensive Instructional Material

Seat No.	
-----------------	--

Set	P
------------	----------

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Environmental Education (19502416)

Day & Date: Tuesday 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1 खालील दिलेले योग्य पर्याय निवङ्गून गाळलेल्या जागा भरा.

05

- 1) पर्यावरण शिक्षण संकल्पना —— शी संबंधित आहे.
 - अ) पर्यावरण
 - ब) पर्यावरणाचे पैलू
 - क) पर्यावरणाचा अभ्यास
 - ड) पर्यावरणासाठी शिक्षण
- 2) पर्यावरणीय समस्यांचा अभ्यास —— पद्धतीद्वारे करताना विद्यार्थी पर्यावरणाशी संबंधित माहितीचे संकलन करतात.
 - अ) गट चर्चा
 - ब) प्रकल्प
 - क) प्रदर्शन
 - ड) दिग्दर्शन
- 3) मृदा प्रदूषणासाठी —— कारणीभूत असतात.
 - अ) हवा प्रदूषके
 - ब) पाणी प्रदूषके
 - क) हवा व पाणी प्रदूषके
 - ड) ध्वनी प्रदूषके
- 4) पर्यावरण प्रतिबंधात्मक कायदा —— साली करण्यात आला.
 - अ) 1986
 - ब) 1968
 - क) 1966
 - ड) 1976
- 5) हरितगृह परिणाम —— वायुमुळे होतो.
 - अ) मिथेन
 - ब) कार्बन डायऑक्साईड, मिथेन, ऑक्सिजन
 - क) मिथेन, कार्बन डायऑक्साईड, नायट्रोजन ऑक्साईड
 - ड) मिथेन, नायट्रोजन ऑक्साईड

प्र.2 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

10

- अ) पर्यावरण शिक्षण शिक्षकाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ब) लोकसंख्या प्रस्फोटाचा पर्यावरणावर होणारे परिणाम लिहा.

प्र.3 खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक)

10

- अ) पर्यावरण शिक्षणाची उद्दिष्टे, गरज महत्त्व व व्याप्ती लिहा.
- ब) जल प्रदूषणाची कारणे लिहा. प्रदूषित पाण्याचा जैविक घटकांवर काय परिणाम होतात? पाणी प्रदूषणावर प्रतिबंधात्मक उपाय सूचवा.

प्र.4	टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन)	15
अ)	जागतिक तापमान वाढीची कारणे व परिणाम	
ब)	पर्यावरणीय समस्यांवर प्रतिबंधात्मक उपाय	
क)	माध्यमिक स्तरावर पर्यावरण शिक्षणाशी संबंधित अभ्यासपूरक व अभ्यासानुवर्ती उपक्रम	
ड)	गंगा शुद्धीकरण— उद्दिष्टे व कृती कार्यक्रम	

Seat No.	
-----------------	--

Set P

B.Ed. (Semester - IV) (CBCS) Examination: Oct/Nov-2023
Curricular Area - B: Curriculum & Pedagogic Studies
Environmental Education (19502416)

Day & Date: Tuesday 26-12-2023

Max. Marks: 40

Time: 09:00 AM To 12:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the option. 05

- 1) The concept of Environmental Education is related to _____.
a) environment b) aspects of environment
c) environmental study d) education for environment
- 2) Students are collected the data related to environment while applying _____ method to study environmental issues.
a) group discussion b) project
c) exhibition d) demonstration
- 3) _____ are responsible for soil pollution.
a) Air pollutants b) Water pollutants
c) Air & Water pollutants d) Noise pollutants
- 4) The environment prevention act was formed in _____.
a) 1986 b) 1968
c) 1666 d) 1976
- 5) Green house effect is due to _____ gases.
a) Methane
b) Carbon dioxide, methane & oxygen
c) Methane, carbon dioxide, nitrogen oxide
d) Methane & nitrogen oxide

Q.2 Answer the following questions. 10

- a) Write the characteristics of environmental Education teacher.
- b) Write the impact of population explosion on environment.

Q.3 Answer the following question (Any One) 10

- a) Write the objectives of environmental education, it's need, importance & scope.

OR

- b) Write the reasons of water pollution. What are effects of polluted water on living organisms. Suggest the control measures for water pollution.

Q.4 Write short notes on (Any Three) 15

- a) Write reasons & impact of global warming
- b) Remedial measures an environmental problems
- c) Curricular & Co-curricular activities related to environmental education at secondary stage.
- d) Ganga action plan-objectives & it's action plan.